

PROGRAM UŻYTKOWANIA OBIEKTÓW TWIERDZY CHEŁMNO SCHRONÓW PIECHOTY IR 4 i IR 6

1. Schron piechoty IR 4 z 1914 r.

Obręb Stolno, gmina Stolno
działka nr 54/1 o powierzchni 0,1300 ha
Wpis do rejestru zabytków: 14.02.1980 r.
Nr rejestru zabytków A/1511/17

2. Schron piechoty IR 6 z 1914 r.

Obręb Rybieniec, gmina Stolno
działka nr 66 o powierzchni 0,1900 ha
Wpis do rejestru zabytków: 14.02.1980 r.
Nr rejestru zabytków A/1511/25

WYTYCZNE Z GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY STOLNO

Zgodnie z gminnym programem opieki nad zabytkami gminy Stolno na lata 2010-2013 przyjętym uchwałą nr XXXVI/220/10 Rady Gminy Stolno z dnia 22 czerwca 2010 r., schrony piechoty IR 4 i IR6 należą do grupy obiektów wchodzących w skład Twierdzy Chełmno, mającej najwyższe znaczenie dla gminy, mogącej stanowić atrakcję turystyczną na skalę województwa kujawsko-pomorskiego i znakomitą bazę dla grup rekonstrukcyjnych, tworzenia szlaków rowerowych, miejsc piknikowych itd. (pkt. 11 programu opieki nad zabytkami gminy Stolno na lata 2010-2013).

W ocenie stanu dziedzictwa kulturowego gminy największym wskazywanym zagrożeniem nie tyle dla obiektów co raczej dla ich otoczenia jest rolnicze oborywanie terenów wokół obiektów jak również działania tzw. „zbieraczy militariów”, którzy rozkopują umocnienia ziemne i teren obiektów fortecznych. (pkt. 12 programu opieki nad zabytkami gminy Stolno na lata 2010-2013).

W Kierunkach działań do wykonania przez właścicieli i użytkowników obiektów mających na celu poprawę kondycji zabytku i przeciwdziałanie ich degradacji, przedstawiono propozycje czynności odnoszących do poszczególnych głównych grup obiektów, w tym grupy 6. obiekty militarne; wskazówki dotyczą m. in. oznaczenia obiektów w terenie, adaptacji na hotel, gastronomię, muzeum, organizacji imprez plenerowych, inscenizacji bitew, oblężenia, prowadzenia wycieczek szkolnych, nauki historii regionu, wytyczenia szlaku rowerowego po dawnych drogach fortecznych czy zorganizowaniu skansenu militarnego na bazie bunkrów w Stolnie. (pkt.13 programu opieki nad zabytkami gminy Stolno na lata 2010-2013).

PRIORYTETY PROGRAMU UŻYTKOWANIA OBIEKTÓW **TWIERDZY CHELMNO - SCHRONÓW PIECHOTY IR 4 i IR 6**

Do głównym założeń użytkowania schronów piechoty IR 4 w Stolnie i IR 6 w Rybieńcu należą:

- specjalistyczne rozpoznanie poszczególnych obiektów, badanie i dokumentacja dziedzictwa kulturowego,
- zintegrowana ochrona dziedzictwa kulturowego i środowiska przyrodniczego,
- wyeksponowanie wskazanych zabytków z uwzględnianiem ochrony przyrody i równowagi ekologicznej,
- adaptacja obiektów do nowych funkcji i zahamowanie procesu ich degradacji, zabezpieczenie przed zniszczeniem i doprowadzenie do poprawy stanu zachowania,
- podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytku na potrzeby przyrodnicze, społeczne, turystyczne i edukacyjne,
- zwiększenie dostępu do informacji o dziedzictwie kulturowym i udostępnienie informacji na stronie internetowej,
- edukacja i popularyzacja wiedzy o regionalnym dziedzictwie kulturowym oraz promocja służąca budowaniu tożsamości,
- popularyzacja dobrych praktyk konserwatorskich przy zagospodarowaniu obszarów cennych kulturowo i przyrodniczo,
- promocja regionalnego dziedzictwa kulturowego służąca kreacji produktów turystyki kulturowej oraz utworzenie i modernizacja elementów infrastruktury służących funkcjonowaniu i rozwojowi turystyki kwalifikowanej.

DZIAŁANIA W RAMACH PROGRAMU UŻYTKOWANIA OBIEKTÓW **TWIERDZY CHELMNO - SCHRONÓW PIECHOTY IR 4 i IR 6**

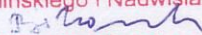
Z dotychczasowych doświadczeń adaptacyjnych schronu piechoty IR 1 w Kiełpiu wynika, że przystosowanie schronów na zimowisko dla nietoperzy jest rzadkim lecz bardzo skutecznym sposobem ochrony zabytkowych umocnień Twierdzy Chełmno. Odpowiednio przystosowany obiekt może pełnić ważną rolę w upowszechnianiu turystyki militarnej w województwie kujawsko-pomorskim i promocji całej Twierdzy Chełmno (w okresie od października do kwietnia obiekt jest miejscem zimowania nietoperzy natomiast w okresie letnim służy do celów turystycznych). W celu spełnienia przedstawionych założeń użytkowania obiektów Twierdzy Chełmno (schronów piechoty IR 4 w Stolnie i IR 6 w Rybieńcu) planuje się wykonanie następujących działań:

1. ręczne i mechaniczne ścinanie oraz karczowanie średniej gęstości krzaków uniemożliwiającej dostęp do schronów (dotyczy schronu IR4),
2. oczyszczenie terenu, odgruzowanie i usunięcie z zewnątrz i wewnątrz obiektów zalegających śmieci, gruzu i ziemi; wywiezienie i składowanie na wysypisku śmieci,
3. uzupełnienie ścian lub zamurowanie i izolacja uszkodzonego stropu wewnątrz obiektów (dotyczy schronu IR6 w Rybieńcu),
4. zabezpieczenie obiektów poprzez częściowe zamurowanie wejść od wewnątrz z pozostawieniem szczelin wlotowych o szerokości ok. 20 cm dla nietoperzy,
5. zamontowanie w jednym wejściu lub wewnątrz obiektów drzwi metalowych, azurowych zamykanych kłódką,
6. zamontowanie wewnątrz obiektów ścianek o szerokości 1,5 m i wysokości 2 m z cegły rozbiórkowej i dziurawki jako szczeliny dla zimujących nietoperzy,
7. podwieszenie bloczków z cegły dziurawki w kilku punktach sufitu jako szczeliny dla zimujących nietoperzy,
8. wykonanie w każdym obiekcie po jednym małym zbiorniku na wodę o powierzchni ok. 1m² każdy i głębokości do 20 cm obmurowanego cegłą i wyłożonego folią w celu utrzymania odpowiedniej wilgotności powietrza w obiektach,

9. wykonanie częściowej instalacji elektrycznej lub baterijnego oświetlenia z czujnikiem ruchu w celu wolnego udostępniania dla zwiedzających części obiektu w okresie letnim (jak w schronie IR1 w Kiełpiu),
10. podmurowanie przy każdym obiekcie studzienki zewnętrznej i wykonanie nakrywy-rusztu o powierzchni elementu ponad 1 m² dla jednego obiektu,
11. wykonanie i montaż na każdym obiekcie dwóch tematycznych tablic informacyjnych zawieszonych na niewielkich kołkach rozporowych:
 - tablica1. o schronach i innych sąsiednich obiektach Twierdzy Chełmno, historii, budowie, znaczeniu militarnym i możliwości zwiedzania.
 - tablica2. o adaptacji schronów, czynnej ochronie nietoperzy, przyrodniczym znaczeniu fortyfikacji i ciekawostkach przyrodniczych.
12. wznowienie granic geodezyjnych z wydzieleniem dróg dojazdowej do obu obiektów,
13. ogrodzenie obiektu drewnianym płotem z żerdzi jak w schronie IR1 w Kiełpiu,
14. prowadzenie nadzoru i bieżących prac porządkowo-pielęgnacyjnych przy obu schronach,
15. prowadzenie stałego monitoringu przyrodniczego połączonego z badaniem mikroklimatu za pomocą automatycznych czujników wilgotności powietrza.

DZIAŁANIA DODATKOWE W RAMACH PROGRAMU UŻYTKOWANIA OBIEKTÓW TWIERDZY CHEŁMNO - SCHRONÓW PIECHOTY IR 4 i IR 6

1. opracowanie mapy Twierdzy Chełmno, jako atrakcyjnej graficznie formy promocji ułatwiającej dotarcie do obiektów dziedzictwa kulturowego,
2. zamontowanie przy drogach tablic kierunkowych do obiektów,
3. stworzenie strony internetowej www.twierdzachelmno.pl,
4. wydawanie publikacji w tym informatorów, przewodników i kompletów pocztówek poświęconych znaczeniu i ochronie zabytkowych umocnień Twierdzy Chełmno,
5. współpraca ze Stowarzyszeniem Twierdza Chełmno przy pracach adaptacyjnych, organizacji imprez plenerowych, inscenizacji historycznych, prowadzeniu wycieczek szkolnych i nauki historii regionu,
6. opracowanie planu i przeprowadzenie cyklu wycieczek turystycznych wraz z materiałem poglądowym skierowanym do przedstawicieli jednostek gminnych, szkół, organizacji pozarządowych oraz osób prywatnych w celu promowania metod rewitalizacji obiektów zabytkowych i sposobów zarządzania nimi,
7. podpisanie porozumienia intencyjnego z Oddziałem PTTK im. Ziemi Chełmińskiej w Chełmnie w sprawie propagowania i weryfikacji przyznawania złotej, srebrnej i brązowej odznaki Miłośnika Twierdzy Chełmno,
8. opracowanie koncepcji zagospodarowania turystycznego chełmińskiej twierdzy w tym pieszo-rowerowego szlaku turystycznego Twierdzy Chełmno z ewentualną próbą oznakowania w terenie,
9. przekazanie programu użytkowania schronów piechoty IR 4 i IR 6 Twierdzy Chełmno stosownej jednostce gminnej oraz współpraca z władzami gminy Stolno przy przeprowadzaniu prac adaptacyjnych i dalszej ochronie pozostałych obiektów.

DYREKTOR
Zespołu Parków Krajobrazowych
Chełmińskiego i Nadwiślańskiego

Jarosław Pająkowski

Opracowanie programu: Robert Gonia

Na podstawie poradnika metodycznego dla sporządzania Gminnego programu opieki nad zabytkami, Ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. 2003 nr 162 poz. 1568) oraz Gminnego programu opieki nad zabytkami gminy Stolno na lata 2010-2013 (załącznik do uchwały nr XXXVI/220/10 Rady Gminy Stolno z dnia 22 czerwca 2010 r.).